

PROTOKOL O HODNOCENÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE posudek oponenta

Práci předložil(a) student(ka): Jana Klailová

Název práce: Pohled na člověka s duševním onemocněním

Oponoval (*u externích oponentů uveďte též adresu a funkci ve firmě*): Mgr. Mgr. Drahomíra Franzová

1. CÍL PRÁCE (*uveďte, do jaké míry byl naplněn*):

Autorka v úvodu předkládané práce uvádí, že tématem je „Pohled na člověka s duševním onemocněním“ (stejný volí název práce). Výzkumnou otázku si autorka stanovila takto (str. 2): „*Jak klasifikace duševního onemocnění ovlivňuje spolupráci se sociálními službami, respektive jak se klasifikační systémy (a jejich používání) proměňují v kontextu reformy psychiatrické péče.*“ V závěru práce (str. 37) se dočteme, že cílem práce bylo najít odpověď právě na tuto výzkumnou otázku. Cíl práce autorka naplnila částečně.

2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ (*náročnost, tvůrčí přístup, proporcionalita teoretické a vlastní práce, vhodnost příloh apod.*):

Autorka práci člení na: historický diskurz, teoretická východiska, sociální práce, metodologie a praktická část.

Část „Historický diskurz“ vyznívá poněkud povrchně a lze pochybovat o relevanci některých výpovědí. Např. na str. 3-4 autorka popisuje postoje k lidem s duševním onemocněním, které nachází v Talmudu a v hned v následující větě uvádí, že „teprve s Hippokratem začaly být duševní nemoci vysvětlovány medicinsky...“. Na str. 4 zmiňuje pokusy o reformu psychiatrické péče v době Philipa Pinela, ale nezasazuje je do dobového kontextu ani neuvádí období jejich datace. V kapitole Reforma péče o duševní zdraví (str. 7) uvádí, že reformu vnímá jako „určité zákonné vymezení probíhajících změn na poli péče o duševní zdraví“, ačkoli v českém prostředí reforma péče zákonným vymezením není. Na str. 9 nerozlišuje mezi termíny „multidisciplinární přístup“ a „multidisciplinární tým“. Celkově téma Reformy péče o duševní zdraví, které autorka považuje za významný kontext své práce (ostatně jej zmiňuje i ve výzkumné otázce), autorka nevytěžila a nepodařilo se jí propojit jej s cílem práce. Za zdařilejší považuji kapitolu popisující terminologické proměny v rámci MKN-11, byť autorka v této kapitole čerpá pouze z jednoho zdroje.

V další části autorka popisuje zvolená teoretická východiska: „jazyk, stigmatizace a etiketizační teorie a organizační kultura“ (str. 10-17). V kontextu sociální práce a zvoleného tématu zejména oceňuji kapitolu „Jazyk“.

Část „Sociální práce“ (str. 18-21) je z mého pohledu zcela nadbytečná, nepřináší žádné důležité poznatky. Autorka pouze definuje sociální práci a prostřednictvím zákonného vymezení charakterizuje 3 sociální služby, které „obecně poskytují organizace pro osoby s duševním onemocněním“, což nedokládá ani dostatečně neprovazuje s dalšími částmi práce.

Následuje metodologická kapitola, kde autorka na základě odborné literatury stručně představuje kvalitativní výzkum, zvolenou metodu polostrukturovaného rozhovoru a klasického a in vivo kódování. O výzkumném problému se nic nedozvídáme, byť to v názvu kapitoly („Výzkumný problém a metodologie výzkumu“, str. 22) autorka slibuje.

V navazující praktické části autorka popisuje, jak při výzkumu postupovala. Oceňuji detailní popis toho, jak přistoupila k využití kódování, a zmínku o etických aspektech práce. Naopak se bohužel téměř nic nedozvídáme o samotné realizaci výzkumu. Tedy organizací, ve kterých autorka výzkum realizovala, ani o výzkumném vzorku. Pouze se můžeme dočíst, že tak činila ve dvou „organizacích sociálních služeb“, kdy jedna má cílovou skupinu lidí s duševním onemocněním a druhá nikoliv, a že vedla celkem 7 polostrukturovaných rozhovorů se sociálními pracovníky. Autorka bohužel ani neprezentuje otázky či osnovu otázek, které si v rámci přípravy polostrukturovaného rozhovoru připravila. Absence výše uvedeného dle mého názoru významně snižuje výpovědní hodnotu a relevanci následně interpretovaných dat.

Byť lze ocenit snahu autorky provazovat interpretaci dat s teoretickými východisky a kontextem práce, vyznívá spíše povrchně. Prospělo by jí členění do podkapitol podle zvolených rozvíjejících kódů a znalost okolností výzkumu a obsahu rozhovorů (viz výše). U některých tvrzení není jasné, zda se jedná o interpretaci dat, předpoklad autorky, o opakování poznatků z předchozích (teoretických) kapitol, ev. jak vůbec s prací souvisí. Jeden příklad ze str. 29 (kód Klasifikace): „Proces klasifikace slouží i pro nastavování medikace a proces léčby“. Jedná se o interpretaci dat? Jakých? Teoretický podklad na základě nějakého zdroje? Jakého? Konstatování obecně platného faktu? Jak souvisí se sociálními službami a sociální prací, jimž nastavování medikace ani léčby nepřísluší? Jak souvisí s výzkumnou otázkou?

Rovněž postrádám shrnutí praktické části, diskuzi a představení závěrů práce vztažených k výzkumné otázce. Toto částečně můžeme najít až v samotném závěru práce a jejím resumé. Kromě toho, že se mně závěry zdají vágní, mám pochybnosti, že odpovídají na výzkumnou otázku, zejména tedy na její druhou část.

3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA (*jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, přehlednost členění kapitol, kvalita tabulek, grafů a příloh apod.*):

Jazykový projev autorky je přiměřený, odpovídající předkládané práci, nenašla jsem významnější gramatické chyby či překlepy. Potíž mám však s tím, že autorka v práci nepracuje s odstavci, což dle mého názoru negativně ovlivňuje její čitelnost a přehlednost, stejně jako nadměrné množství „sebereferenčních vět“.

Se zdroji pracuje autorka v celé práci jednotně. Ocenit lze její snahu pracovat s nimi aktivně. Práce se zdroji však není vždy důsledná, ne všechna uváděná tvrzení jsou zdroji podložena. Příkladem může být tvrzení na str. 4: „péče o osoby s duševním onemocněním neprobíhala tak, jak by dnešní člověk předpokládal“, ačkoli o předpokladu „dnešního člověka“ se nic v práci až doposud nedozvídáme. Podobně na str. 13: „To, jak s klienty hovoříme, je také ovlivněno tím, zda se jedná pouze o sociální službu nebo zda je tato služba propojena i se zdravotnickou složkou, kde se s diagnózami operuje častěji z důvodu spolupráce s lékaři a nemocničním prostředím“. Opět bez jakékoli opory ve zdrojích, navíc nově oslovuje téma propojení sociální služby se zdravotnickou složkou, které však dále nerozvíjí. Na str. 9 autorka zavádí a definuje pojem „destigmatizace“, avšak neuvádí zdroj. Na str. 8 označuje za jeden z klíčových aspektů reformy péče o duševní zdraví vznik Center duševního zdraví, ale dále je nedefinuje ani se k nim v práci nevrací.

Práce je doplněna jednou přílohou (Příloha č. 1 Kódy), která vhodně doplňuje práci. Zcela však chybí další přílohy, které bych u takovéto práce očekávala – zejm. osnova přípravy polostrukturovaného rozhovoru, ev. ukázka přepisu realizovaného rozhovoru.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (*celkový dojem z bakalářské práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek apod.*):

Celkový dojem z práce mám poněkud rozpačitý. Autorka si zvolila aktuální a pro sociální práci relevantní téma. Domnívám se však, že bohužel nevyužila jeho potenciál, očekávala bych cílenější zaměření na jazykový kontext a celá práce vyznívá poněkud povrchně a neuceleně. Postrádám diskuzi nad relevancí znalosti klasifikace, resp. konkrétních diagnóz, v sociálních službách, stejně jako vymezení pojmu duševní onemocnění (zejm. vztažené k realizovanému výzkumu). Chybí mně i

vyjasnění toho, jak se sociální služby a sociální práce vztahují reformě péče o duševní zdraví a rovněž, zda a jak se k reformě péče o duševní zdraví vztahuje klasifikace duševních onemocnění. Tedy vlastně pochybuji o vhodnosti výzkumné otázky, jejíž dvě části se mně zdají být nesourodé.

Teoretickou část považuji za kvalitativně nevyváženou. Některé kapitoly se dotýkají relevantních témat a přináší zajímavé poznatky (jazyk, kvalifikace nemocí), jiné části považuji za slabé, bez souvislosti se záměrem práce, případně s obsahovými nepřesnostmi (historický diskurz, reforma péče o duševní zdraví, sociální práce). Praktickou část považuji celkově za slabou. Oceňuji podrobný popis přístupu autorky ke kódování a nespornou snahu se vztahovat ke kapitolám z teoretické části. Zcela však postrádám popis okolností realizovaného výzkumu, propracovanější interpretaci dat, chybí kvalitní diskuze závěrů a přehledně podaná a zdůvodněná odpověď na výzkumnou otázku (ve všech jejích částech). Práce nepřináší, domnívám se, nová či podstatná zjištění.

Za problematické v kontextu celé předkládané práce považuji téma organizační kultury, ke kterému autorka dle mého názoru přistupuje zmatečně. V úvodu práce na str. 1 uvádí: „Celý výzkum je tedy ovlivněn organizačními kulturami dvou organizací, ve kterých jsem prováděla výzkum“. Ještě v úvodu na str. 2 však toto popírá: „...původním záměrem bylo srovnat dvě prostředí různých organizací, a předpokládala jsem, že každé prostředí bude mít jinou organizační kulturu a z toho důvodu bude obsahovat jiné modely uvažování, které se budou promítat do přístupu ke klientům. Během výzkumu ale úplně zásadní rozdíl nevyplýval. Proto budu následnou interpretaci dat provádět jakoby se jednalo o organizační kulturu jedné organizace...“. Na str. 15 (kap. Organizační kultura) však uvádí: „Vzhledem k tomu, že jsem výzkum prováděla ve dvou sociálních službách, má na získané poznatky značný vliv organizační kultura daných organizací“. Avšak z předkládané práce vyplývá, že autorka organizační kulturu daných organizací zkoumání nepodrobila. V závěru (str. 37) zase: „A v poslední řadě vyšlo najevo, že přístup v jednotlivých organizacích se výrazně neliší, proto jsem v praktické části nekladla důraz na porovnání výpovědí jednotlivých organizací. V obou organizacích přistupují ke klientům individuálně a tím pádem není kladen nějak značný důraz na klasifikaci duševního onemocnění“. A o několik řádek dál: „Používání klasifikačních termínů se také odvíjí od nastavené organizační kultury, která určuje, co je v dané organizaci bráno jako norma“.

OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (jedna až tři):

- a) Popište okolnosti výzkumu (organizace a služby, ve kterých jste výzkum prováděla, a výzkumný vzorek), představte osnovu otázek polostrukturovaného rozhovoru, a popište, jak a zda tyto okolnosti ovlivnily průběh výzkumu a vaše závěry.
- b) Vysvětlíte, jak jste přistoupila k tématu organizační kultury v kontextu výzkumné otázky.
- c) Odpovězte na druhou část Vaší výzkumné otázky.

6. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA (výborně, velmi dobře, dobře, nedoporučuji k obhajobě):

Práci navrhuji hodnotit známkou dobře.

Datum:

Podpis: